



## Beleidsplan sociaal domein 2016-2019

Vastgesteld in de raadsvergadering van 23 november 2015

De burgemeester

De griffier

F.A. de Lange

M.C. Luiting

## Inhoudsopgave

1.	Inleiding	blz. 3
2.	Visie	blz. 5
3.	De gemeente aan zet!	blz. 7
4.	We doen het zelf en samen	blz. 9
5.	We doen het met ondersteuning	blz. 13
6.	Effecten en resultaten	blz. 17
7.	Financiële paragraaf	blz. 19
Bijlage I	Samenvatting beleidsnota's transitie	blz. 20

# 1. Inleiding

## 1.1 Aanleiding

In het sociaal domein vindt een grote verandering plaats. Om de schotten tussen domeinen te laten verdwijnen en de kosten voor zorg beheersbaar te houden, besloot de landelijke overheid veel van haar taken over te dragen aan de lokale overheid. De schaal van de lokale overheid is zo dat de gemeente dichtbij burgers staat, hen dus goed kent en daarom bij uitstek in staat moet zijn om hen te activeren en ondersteunen in hun eigen omgeving. Daarom is per 1 januari 2015 de gemeente Elburg verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo<sup>1</sup>, Jeugdwet<sup>2</sup> en Participatiewet<sup>3</sup>. De Wet Passend Onderwijs maakt ook onderdeel uit van het sociaal domein.

Deze transitie gaat tevens gepaard met een forse bezuiniging. Dit maakt het noodzakelijk om taken uit te voeren met minder geld maar wel met meer resultaat en een hoge klanttevredenheid. Dat vergt een *transformatie* van het sociale domein.

De transformatie in het sociaal domein vraagt een verandering:

- van denken in klanten naar denken in mensen
- van denken in producten naar denken in oplossingen en resultaten
- van denken en werken in afzonderlijke domeinen naar realiseren van meer samenhang
- van beheersen en controleren naar samen leren en ontwikkelen
- van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'
- van verkokerd werken naar een integrale werkwijze

Voorzichtig zijn de eerste pogingen om tot een andere aanpak te komen zichtbaar. Maar de echte verandering moet zijn beslag nog krijgen.

## 1.2 Reikwijdte van het plan

In het onderliggende beleidsplan wordt een ambitieniveau neergelegd dat aangeeft op welke wijze deze verandering tot stand gaat komen en wordt gestimuleerd. Het plan is een overkoepelend plan dat richting geeft aan de drie beleidsterreinen Wmo, Jeugd en Participatie. Maar het maakt ook een verbinding met het terrein ruimtelijk beleid.

Bij de uitwerking van de ambities in dit plan worden een paar concrete punten benoemd. Deze dienen als voorbeeld, het is niet de bedoeling om een sluitend geheel aan punten te benoemen in dit plan. Er zal jaarlijks een uitvoeringsplan voor het sociaal domein worden opgesteld waarin de specifieke uitwerking van de ambities zal worden benoemd. Daarnaast is een deel van de uitwerking van de losse beleidsterreinen al uitgewerkt in bestaande transformatieplannen, beleidsplannen en uitvoeringsprogramma's. Zo is er voor jeugd al een kader opgesteld voor het lokale jeugdbeleid en is er de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) waarin de doorgaande lijn tussen onderwijs en zorg voor jeugd wordt uitgewerkt. In de bijlage staat een samenvatting van de bestaande beleidsplannen en nota's.

---

<sup>1</sup> Het uitgangspunt van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is dat mensen zoveel mogelijk zichzelf kunnen redden en deel blijven nemen aan de samenleving. De gemeente dient voorzieningen te treffen om mensen, ondanks de beperkingen die zij ondervinden, toch in staat te stellen om:

1. Een huishouden te voeren;
2. Zich te verplaatsen in en om de woning;
3. Zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
4. Medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

<sup>2</sup> Door de transitie van de Jeugdwet is de verantwoordelijkheid voor de zorg aan alle kinderen en jeugdigen per januari 2015 overgaan van het Rijk en de provincie, naar de gemeente. Naast preventief jeugdbeleid is de gemeente nu ook verantwoordelijk voor alle specialistische hulp, de jeugdbescherming, de jeugdreclassering en het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

<sup>3</sup> Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. In deze wet zijn drie regelingen samengevoegd (de Wet werk en bijstand, de Wet sociale werkvoorziening en een deel van de Wajong). De gemeente voert de nieuwe Participatiewet uit. De Participatiewet is gericht op het aan het werk krijgen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of met een arbeidsbeperking.

Transformatie betekent verandering. Daarom is het onderliggende beleidsplan geen statisch plan maar een plan onderhevig aan veranderingen, nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

### **1.3 Hoe is het plan tot stand gekomen?**

Er is een tweetal bijeenkomsten gehouden met partners, verenigingen, vrijwilligers en vertegenwoordigers van cliënten. In deze bijeenkomsten zijn een aantal thema's bepaald en verder uitgewerkt. Dit is op creatieve wijze gebeurd, waardoor er ook buiten de gebaande paden is gekeken. Dit leverde veel energie voor de gezamenlijke missie op en bracht input uit de praktijk naar voren.

Om de verbinding tussen de transities en transformatie verder vorm te geven, is er een drietal interne bijeenkomsten georganiseerd. Hierbij waren de beleidsmedewerkers op het gebied van welzijn, zorg, onderwijs, sociale zaken, wijkgericht werken, volksgezondheid en wonen vertegenwoordigd.

### **1.4 Leeswijzer**

In hoofdstuk 2 wordt de visie geschetst. In hoofdstuk 3 geven we aan op welke wijze we als gemeente de transformatie willen faciliteren en stimuleren. Hoofdstuk 4 en 5 vormen de uitwerking van de visie in ambities. De ambities worden uitgewerkt in twee sporen: spoor 1) we doen het zelf en samen en spoor 2) we doen het met ondersteuning. Per spoor is aangegeven welke uitgangpunten in het hoofdstuk worden uitgewerkt. Onder elke ambitie wordt aangegeven hoe we deze ambitie 'bijvoorbeeld' willen gaan bereiken. We willen benadrukken dat de specifieke uitwerking van de ambities jaarlijks zal verschijnen in een uitvoeringsplan en dat er in dit plan geen alomvattend overzicht gegeven wordt. De voorbeelden die benoemd worden staan wel op de agenda voor de komende vier jaar. In hoofdstuk 6 wordt een voorzet gegeven van de manier waarop we de voortgang van de ambities de komende jaren willen meten. Het plan eindigt met een financiële paragraaf. Er zijn vanuit de Wmo, participatie en jeugd al verscheidende transformatieplannen, nota's en beleidskaders opgesteld. In bijlage I staat een korte samenvatting van de inhoud van deze documenten.

## 2. Visie transformatie sociaal domein

### 2.1 Uitgangspunten beleidsplan sociaal domein

Vanuit de visie op de transformatie van het sociaal domein is een aantal inhoudelijke uitgangspunten opgesteld die de basis vormen voor dit beleidsplan. Deze uitgangspunten zeggen iets over het beeld dat de gemeente heeft van mens-zijn en van een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Daarnaast is er een drietal procesmatige uitgangspunten opgesteld die richting geven aan de wijze waarop de gemeente de transformatie vorm gaat geven. Deze uitgangspunten liggen ten grondslag aan de transformatie van de Elburgse samenleving.

Inhoudelijke uitgangspunten:

1. **Welbevinden van burgers op één:** We willen dat onze burgers zich lichamelijk, geestelijk en sociaal goed voelen. Welbevinden is iets heel persoonlijks. Wat voor de één welbevinden is, kan voor iemand anders totaal anders zijn. De gemeente vindt het daarom belangrijk om aan te sluiten bij de beleving van de burger.
2. **Uitgaan van de kracht en verantwoordelijkheid in de samenleving:** De eigen kracht, verantwoordelijkheid en talenten van burgers, de gemeenschap, organisaties en ondernemers zijn het uitgangspunt. Krachten in de samenleving worden voluit ingezet. Het wordt daarbij gewoon om (eerst) ondersteuning te vragen in het eigen sociale netwerk of omgeving. Er zit echter een grens aan de zelfredzaamheid van burgers en de inzet van het netwerk; overbelasting moet worden voorkomen.
3. **Iedereen kan en mag meedoen:** Iedereen in Elburg moet kunnen meedoen, zowel sociaal als financieel. Hierbij gaan we er van uit dat een ieder zijn eigen talenten heeft en deze gebruikt. Daarbij gaan we er vanuit dat deze ook ten goede komen van de sociale (pedagogische) omgeving. De gemeente wil bewustwording van eigen talenten en benutting hiervan stimuleren. We zorgen voor een toereikende samenstelling aan voorzieningen om dit te ondersteunen.
4. **Wederkerigheid voorop:** We gaan er vanuit dat mensen hun talenten en kwaliteiten niet alleen voor zichzelf maar ook voor een ander inzetten. Of dat nu is als individu, vereniging, organisatie of ondernemer. We willen ook de bewustwording stimuleren dat voorzieningen niet alleen maar een 'recht' zijn. We vragen dan ook waar mogelijk en nodig een eigen bijdrage.
5. **Advies en ondersteuning dichtbij de leefomgeving van de burger:** Wij zien voor ons een rol weggelegd om een goede en laagdrempelige toegang voor iedereen te organiseren als het gaat om advies of ondersteuning. Dit zowel digitaal als face-to-face. Dit moet zoveel mogelijk dichtbij de leefomgeving van de burger gebeuren. Of dit nu de wijk is waar je woont, de school waar je heen gaat, de vereniging of kerk waar je bij zit.
6. **De vraag centraal:** Ieder mens kan, ondanks zijn eigen talenten en hulp uit zijn eigen netwerk, soms advies of ondersteuning nodig hebben. De ondersteuning die nodig is moet niet leiden tot overname van de regie van de burger. De vraag en eigen verantwoordelijkheid van de burger staan centraal. De burger komt, met hulp van de ondersteuner, tot een oplossing vanuit het principe 1 huishouden<sup>4</sup>, 1 plan, 1 regisseur.
7. **Zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig:** We zetten in op een sterk voorliggend voorveld<sup>5</sup> aan basisvoorzieningen<sup>6</sup>, algemene voorzieningen<sup>7</sup> en op preventie, om te voorkomen dat ondersteuningsvragen escaleren. Maar we weten ook dat er burgers zijn en blijven die zwaardere ondersteuning of zorg nodig hebben, tijdelijk of voor altijd. Daarom wordt aan hen integrale hulp op maat geboden. En we zorgen voor een vangnet daar waar de meest kwetsbare burgers het nodig hebben.

---

<sup>4</sup> Met een huishouden wordt bedoeld een alleenstaande, twee personen zonder kinderen en een gezin met kinderen.

<sup>5</sup> Is het totaal aan basisvoorzieningen en het sociaal netwerk wat om een gezin heen staat. Denk aan sportverenigingen, woningbouwvereniging, scholen, de kraamverzorgster, de buurt, de peuterspeelzaal, de bridgeclub de vrienden of familie.

<sup>6</sup> Voorzieningen die voor elke inwoner toegankelijk zijn en de burger/het gezin kunnen gebruiken in het dagelijks leven, zoals de bibliotheek, de supermarkt met haar boodschappenservice, tafeltje-dekje, de kinderopvang en openbaar vervoer maar ook sportverenigingen, muziekverenigingen, verloskundige en kerken.

<sup>7</sup> Voorzieningen voor hulp- en ondersteuningsvragen die voor iedereen algemeen toegankelijk zijn, zoals Mantelzorgondersteuning of de Algemene voorziening Hulp bij het Huishouden

Procesmatige uitgangspunten:

- 8. Duurzaamheid:** een duurzame samenleving is een samenleving die efficiënt, effectief en toekomstbestendig is ingericht. Dit vraagt een daadwerkelijk andere manier van denken en doen. We dagen onszelf, maar ook onze externe partners<sup>8</sup> uit om niet meer vanuit het aanbod te denken, maar vanuit de vraag van de burger. Dit betekent dat de gemeente en organisaties meer gaan ontschotten, integraal werken en maatwerk bieden, gebaseerd op de vraag van de burger. Uiteindelijk zal dit tot betaalbare ondersteuning leiden.
- 9. Vertrouwen in de samenleving:** De gemeente vertrouwt de burger, professional en organisaties. Voorschriften, overlegvormen en bureaucratische verantwoordingsstructuren maken plaats voor sturen op prestatie en resultaat met een maatschappelijk toegevoegde waarde. We laten los en vertrouwen erop dat partijen zich verantwoordelijk voelen, verantwoordelijkheid nemen en rekenschap afleggen.
- 10. Samenwerking waar nodig:** We kunnen als Elburg niet alles alleen. Daarom moet de gemeente Elburg op een aantal onderdelen regionaal samenwerken. Ons uitgangspunt is regionaal waar nodig, lokaal waar mogelijk. Op lokaal niveau werken we nauw samen met onze externe partners.

## 2.2 Doel

Het uiteindelijke doel van de visie is een gemeente Elburg waarin:

- burgers op zichzelf en hun directe omgeving vertrouwen;
- burgers elkaar zoveel mogelijk ondersteunen;
- organisaties en ondernemers er in onderlinge samenwerking alles aan doen om burgers, alleen waar nodig, te versterken;
- kwetsbare burgers de ondersteuning op maat krijgen die zij nodig hebben;
- de gemeente vanuit de prioriteiten van haar beleid de regie voert over het inrichten van het systeem, mensen voeren zelf regie over de eigen situatie.

## 2.3 Sporen

Om de transformatie verder vorm te geven zijn er vanuit deze uitgangspunten een tweetal sporen die we verder uitwerken:

1. We doen het zelf en samen
2. We doen het met ondersteuning

Landelijk wordt ervan uitgegaan dat 85% van de inwoners geen problemen ervaart of deze zelf kan oplossen op eigen kracht en met het eigen netwerk (spoor 1: We doen het zelf en samen). Voor 10% van de burgers geldt dat zij een enkelvoudige problematiek hebben en ondersteuning nodig hebben van het Centrum voor Jeugd en Gezin (in vervolg CJG)/ team Doe'th. Voor 5% geldt dat zij meervoudige problematiek hebben en de inzet van specialistische ondersteuning nodig is (spoor 2: We doen het met ondersteuning).

---

<sup>8</sup> Dit zijn alle partijen waar de gemeente mee te maken heeft en mee wil samenwerken om de zorg en ondersteuning van de inwoners uit Elburg zo goed mogelijk te regelen. Denk aan ondernemers, welzijnsorganisaties, sportverenigingen, kerken, wijkcomités, huisartsen, zorgverleners, peuterspeelzalen, scholen, bejaardentehuizen, e.d.

### 3. De gemeente aan zet!

#### 3.1 Een veranderende regierol

Samen met onze externe partners, (vrijwilligers)verenigingen, scholen, ondernemers en burgers hebben we het afgelopen jaar al een start gemaakt met de transities. We willen de komende jaren niet alleen deze transities verder realiseren maar met name de verandering in denken en doen verder bewerkstelligen. Deze transformatie-opgave hebben we neergelegd in dit beleidsplan, geldend voor de periode 2016-2019.

Het is nu nog een brug te ver om al alle afzonderlijke beleidsnota's rondom de transities te integreren. We hebben er daarom voor gekozen deze nog separaat te laten bestaan voor de komende vier jaar. Maar we hebben ons zelf wel de ambitie opgelegd om voor de volgende periode deze wel te integreren tot een beleidsplan sociaal domein.

Een transformatie betekent een verandering in denken en doen. Niet alleen voor externe partners en burgers, maar ook voor de gemeente zelf. De rol van de gemeente verandert. We zullen onze regierol op een andere manier gaan invullen om deze transformatie te realiseren. Dit willen we op de volgende wijze vorm geven:

- Intern zorgen we voor samenhang en samenwerking tussen de beleidsdomeinen, om uiteindelijk een krachtig en integraal beleid uit te dragen.
- We investeren blijvend in een goede relatie tussen de gemeente en externe partners en burgers. We beseffen dat we partners zijn van elkaar en elkaar nodig hebben.
- We spelen flexibel in op de vraag uit de samenleving door middel van het financieren van projecten en door langdurige subsidierelaties tegen het licht van de transformatiedoelen te houden.
- Naast het maken van prestatie- en resultaatafspraken met organisaties, willen we de organisaties ook stimuleren, aanmoedigen, coachen en samen met hen leren wat past bij de transformatie van het sociaal domein.
- We faciliteren en stimuleren de krachten die in onze gemeenschap aanwezig zijn zodat deze nog meer naar boven komen.
- We hebben het lef om meer los te laten en de ruimte te geven zodat deze krachten zich van onderop kunnen ontwikkelen, dus vanuit de burgers zelf en niet opgelegd van bovenaf.
- We faciliteren en stimuleren dat er nog meer dan voorheen samenhang ontstaat en samenwerking plaatsvindt tussen netwerken en organisaties.
- We maken zichtbaar welke initiatieven, projecten en activiteiten er zijn, waar deze plaats vinden en hoe deze versterkt kunnen worden.
- We voorzien onze externe partners en burgers van tijdige, heldere en transparante informatie. Om aan te sluiten bij de verschillende behoeften van gebruikers van zorg en ondersteuning zorgen we voor toegankelijke informatie voorziening via verschillende media.

#### 3.2 Sturing en monitoring

We leggen in het onderliggende beleidsplan sociaal domein een visie neer die vertaald wordt in ambities, effecten en resultaten. Samen met onze externe partners willen we er voor zorgen dat we over vier jaar kunnen zeggen dat we deze ambities en effecten hebben behaald. De partners zijn voor een deel lokale organisaties die we subsidiëren maar het zijn in toenemende mate ook regionale organisaties die middels een inkooprelatie aan ons verbonden zijn.

Door het veranderende veld moet er opnieuw naar de afspraken gekeken worden die met organisaties zijn gemaakt. Prestatieafspraken moeten worden herzien, passend bij de transformatie. Een belangrijke indicator hierbij is de maatschappelijk toegevoegde waarde. De voortgang van de prestatieafspraken wordt gemonitord.

Opdrachtgeverschap is een kwaliteit die in samenspel met het maatschappelijk veld tot ontwikkeling moet komen. Om passende prestatie-afspraken met onze externe partners te maken, moet de gemeente zorgen voor een duidelijke visie, gekoppeld aan doelen en effecten/resultaten. Deze kunnen omgezet worden in prestatieafspraken. Voor organisaties geldt dat zij kunnen aangeven op welke wijze zij denken deze resultaten te kunnen behalen.

Op dit moment wordt er in het sociaal domein al op uiteenlopende wijze en via verschillende instrumenten gegevens verzameld en gemonitord. Om de voortgang van de in dit plan opgestelde ambities te meten, zullen we in het tweede kwartaal van 2016 in kaart brengen welke gegevens reeds bij ons bekend zijn en hoe die gebruikt kunnen worden in de monitoring van de ambities. Als aanvulling op wat reeds wordt gedaan, zal ook in

kaart gebracht worden aan welke indicatoren en meetinstrumenten nog behoefte is. Deze indicatoren dienen aan te sluiten bij de kwaliteitseisen die in de inkoopbestekken zijn opgenomen.

Bij het monitoren en evalueren is het van belang dat monitoring een middel is en blijft om de voortgang te volgen en tijdig bij te kunnen sturen. Monitoring moet geen doel op zich worden. We willen er voor waken dat we organisaties overbelasten met rapporteren, waardoor zij onvoldoende tijd kunnen inzetten voor de directe ondersteuning van de burger.

In hoofdstuk 6 wordt een schets gegeven van hoe de effecten en resultaten van dit beleidsplan gemeten zullen worden.

### **3.3 Innovatie**

Bij een verandering staat leren voorop! Door ruimte te geven om zaken te proberen, kan er een daadwerkelijke verandering en vernieuwing op gang komen. Dit lef willen we zelf hebben, maar dit willen we ook stimuleren bij onze externe partners en burgers.

In de komende vier jaar willen we dit stimuleren door een subsidiebedrag vrij te maken voor initiatieven en projecten die bijdragen aan de transformatie. Hierbij stellen we een aantal randvoorwaarden. Het project of initiatief moet:

- aansluiten bij de visie en thema's uit dit transformatieplan.
- een samenwerkingsverband vormen van meerdere organisaties of burgers.
- geëvalueerd worden op basis van resultaten, doelen en evaluatiecriteria die door indieners en gemeente samen worden opgesteld.
- Bijdragen aan het versterken van de samenhang binnen het sociaal domein.

### **3.4 Cliëntparticipatie**

De gemeente Elburg hecht veel waarde aan het betrekken van burgers bij beleidsontwikkeling en -uitvoering. Dit wordt gedaan door gebruik te maken van zogenaamde cliëntenraden waarin de verschillende doelgroepen uit de Elburgse samenleving worden vertegenwoordigd.

Gezien de veranderingen in het sociaal domein is ervoor gekozen om toe te werken naar één adviesraad sociaal domein. De route naar deze nieuwe vorm wordt samen met de Wmo-raad, Adviesraad Sociale Zaken en Inspiratiegroep gelopen. In deze nieuwe adviesraad sociaal domein moet geborgd worden dat er korte lijnen met de achterban worden onderhouden.



## 4. We doen het zelf en samen

### 4.1 Uitwerking uitgangspunten

Spoor 1, we doen het zelf en samen, verhoudt zich tot de volgende uitgangspunten:

1. **Welbevinden van burgers op één.**
2. **Uitgaan van de kracht en verantwoordelijkheid in de samenleving.**
3. **Iedereen kan en mag meedoen.**
4. **Wederkerigheid voorop.**
9. **Vertrouwen in de samenleving.**
10. **Samenwerking waar nodig.**

#### **Iedereen kan en mag meedoen**

De gemeente Elburg vindt het belangrijk dat alle burgers, jong en oud, kunnen meedoen aan alle facetten van de samenleving, gezond opgroeien en hun talenten ontwikkelen en inzetten. Door de participatie van burgers te stimuleren willen we een bijdrage leveren aan de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van burgers en hun eigen kracht zoveel als mogelijk benutten. Hierbij richten we ons op:

- maatschappelijke participatie
- economische participatie
- participatie binnen de eigen leefomgeving
- klant- en beleidsparticipatie

Participatie moet zoveel mogelijk midden in de samenleving plaatsvinden en afgestemd zijn op de mogelijkheden en behoeften van de burger. We willen de burger waar nodig ondersteunen bij het participeren in de samenleving. Daarom zorgen we voor een (onafhankelijke) ondersteuning met informatie, advies, een goed voorzieningenaanbod en algemene ondersteuning die bijdragen aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie.

#### **Benut de kracht en verantwoordelijkheid van de samenleving**

We gaan uit van de talenten en interesses die mensen hebben. Het inzetten van eigen talenten vraagt om lef, durf en zelfvertrouwen. Hiervoor is het nodig dat men de ruimte ervaart om te mogen leren en te mogen ontwikkelen. Iedereen is verschillend en zet zijn eigen kracht en talent in op een andere manier, welke past bij de eigen mogelijkheden en persoonlijkheid. Het zorgt voor een gevoel van regie en zelfvertrouwen en creëert wederkerigheid.

We stimuleren dat burgers ook hun talenten inzetten voor andere burgers in hun omgeving. Hierbij willen we de kracht in de gemeenschap zoveel mogelijk benutten. Sleutelwoorden voor een sterke lokale gemeenschap zijn verbinding en cohesie. Om verbinding, cohesie en eigen kracht te stimuleren zullen we bijvoorbeeld mogelijkheden benutten om burgers/buurtbewoners samen bij de openbare ruimte te betrekken. We investeren in een goed functionerende (pedagogische) gemeenschap, waarbij burgers, het onderwijs, organisaties en ondernemers betrokken en bereid zijn om verantwoordelijkheid te nemen in hun eigen sociale netwerk en in het publieke domein met elkaar. Een ondersteunend sociaal netwerk versterkt de eigen kracht.

Ook willen we stimuleren dat burgers zolang als mogelijk thuis kunnen blijven wonen in hun eigen omgeving en zorgen we voor een leefomgeving waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten en kunnen verbinden: jong en oud.

#### **Omzien naar elkaar**

Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien. Ouders/opvoeders hebben als eerste de verantwoordelijkheid. Maar dit hoeven zij niet alleen te doen, de sociale omgeving en het onderwijs vervult hier ook een rol in. Er wordt niet gelijk professionele hulp ingeschakeld. Als professionele hulp wel nodig is, wordt niet meer primair 'voor' de gezinnen gezorgd maar gezorgd 'dat' gezinnen het zelf leren aanpakken.

In gemeente Elburg zijn al veel mensen die zich individueel, via de gemeenschap, vereniging of kerk inzetten voor anderen. Dit potentieel aan vrijwilligerskracht en onderling dienstbetoon willen we verbinden en versterken. Daarnaast zijn er in onze gemeente ook veel mantelzorgers. Ondersteuning van mantelzorgers is een vanzelfsprekendheid. Zij hebben een belangrijke waarde en overbelasting moet worden voorkomen.

Een sterke lokale gemeenschap is ook een gemeenschap waarin je kunt opgroeien, wonen, werken en ontspannen. Dit betekent dat we ook de werkgelegenheid in onze gemeente willen bevorderen samen met de lokale ondernemers. Hierbij zetten we in op participatie van al onze inwoners.

*Twee landelijke voorbeelden, genoemd tijdens een bijeenkomst met externe partners:*

**Tuinproject Het beloofde land.** *Burgers onderhouden samen een tuin, een stuk openbaar groen. De gemeente steunt dit project door te faciliteren zodat de burgers samen zo goed mogelijk de tuin kunnen onderhouden.*

**Krasse knarren.** *Dit is een project waarbij ouderen die bij elkaar in de buurt wonen elkaar helpen met klusjes. Ze zetten hun talenten en vaardigheden in voor elkaar en helpen om de beurt elkaar met allerhande klusjes. Zo ontstaat er verbinding tussen elkaar, wederkerigheid en vindt er bundeling van krachten plaats.*

## 4.2 Ambities

### 1. Burgers zijn zich bewust van hun eigen talenten en eigen verantwoordelijkheid, benutten hun talenten en nemen hun verantwoordelijkheid.

Burgers weten de weg naar informatie, advies en ondersteuning.

Er zijn meer initiatieven vanuit burgers zelf.

Burgers worden ondersteund en gestimuleerd zodat hun zelfredzaamheid en regie wordt versterkt.

In de werkwijze van organisaties is het stimuleren van de eigen regie van burgers en hun netwerk essentieel in de werkwijze van organisaties.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- In de communicatie richting burgers in te zetten op eigen regie, bewustwording van talenten en verantwoordelijkheid van burgers voor zichzelf en anderen.
- Te zorgen voor een transparante en toegankelijke informatievoorziening, zodat burgers weten waar zij met hun vragen terecht kunnen en tijdig worden geïnformeerd.
- Het digitale loket verder te ontwikkelen, waardoor de administratieve lasten verminderen en de burger zelf meer kan regelen.
- Burgers naar vermogen bij te laten dragen, bijvoorbeeld door het betalen van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening of het actief leveren van een bijdrage in hun sociale netwerk.
- Onafhankelijke cliëntondersteuning mogelijk te maken om burgers te ondersteunen met informatie, advies en algemene ondersteuning zodat de zelfredzaamheid en participatie van deze burgers versterkt wordt.
- Vanuit de participatieregelingen burgers positief te stimuleren. Positief gedrag te versterken en te belonen en negatief gedrag eerst via een positieve insteek om proberen te buigen in gewenst gedrag. Sanctioneren is alleen een uiterst middel.

### 2. Er is sprake van actief burgerschap, waarbij omzien naar elkaar en iets doen voor de ander gemeengoed wordt.

Burgers met een vraag of probleem lossen dit zoveel mogelijk op met behulp van hun sociale netwerk.

Burgers zetten hun eigen mogelijkheden of ervaringen in, in de gemeenschap.

Informele zorg gaat voor formele zorg of in samenwerking met formele zorg.

Bedrijven en maatschappelijke instellingen waarmee afspraken gemaakt zijn doen iets terug.

Het aandeel burgers, zowel jong als oud, dat vrijwilligerswerk doet is toegenomen.

We willen dit bereiken door bijvoorbeeld:

- Onderling dienstbetoon te stimuleren en burgers naar vermogen bij te laten dragen aan de samenleving.
- Ervaringsdeskundigheid van burgers optimaal te benutten.
- De mogelijkheden voor vrijwilligerswerk bij inburgering, arbeidsreïntegratie en maatschappelijke stages verder uit te breiden. Hierbij wordt naar een goede koppeling van vrijwilligers en het vrijwilligerswerk/project gekeken. Vrijwilligers ontvangen daarbij, des gewenst, ondersteuning.

- Bedrijven te stimuleren en te ondersteunen bij het maatschappelijk betrokken ondernemen. Als gemeente vervullen we een voorbeeldfunctie.
- Social return on investment in te zetten bij aanbestedingen, maar ook bij subsidierelaties.
- Alle bijstandsgerechtigden te activeren om te stijgen op de participatieladder om de doorstroom naar de arbeidsmarkt te bevorderen.

<b>3. Er is een leefomgeving waar mensen elkaar ontmoeten, ontspannen en met elkaar in verbinding komen.</b>
--

Burgers ontmoeten elkaar, verbinden met elkaar en zien naar elkaar om.
--

Er zijn initiatieven vanuit burgers voor ontmoeting en ontspanning.
---

De wijkontmoetingscentra werken vanuit een vraaggericht aanbod.
---

We willen dit bereiken door bijvoorbeeld:

- De betrokkenheid en invloed van bewoners te stimuleren bij de eigen woon- en leefomgeving en het gemeentelijk beleid door middel van de wijkcomités.
- Het benutten van kwaliteiten in de wijk, van betrokken individuele burgers en actieve organisaties in de wijk. Hierbij stimuleren we dat mensen iets voor elkaar gaan doen.
- Ruimte te bieden aan burgers om in het wijkontmoetingscentrum activiteiten op te zetten en hen hierbij waar nodig en mogelijk te faciliteren.
- Te stimuleren dat de wijkontmoetingscentra toegankelijk en bereikbaar zijn voor alle doelgroepen passende activiteiten aanbieden.
- Burgerinitiatieven te stimuleren en te ondersteunen (zoals het gezamenlijk doen van de groenvoorziening of buurt-bbq), afhankelijk van de maatschappelijk toegevoegde waarde.
- Het CJG, team Doe'th en welzijnsorganisaties zijn aanwezig in de wijk en stimuleren burgers tot ontmoeting, onderling dienstbetoon en zorg voor de sociale en fysieke leefomgeving. Dit doen ze bijvoorbeeld door middel van de wijkontmoetingscentra.

<b>4. Burgers kunnen sociaal en fysiek participeren.</b>
--

Het aantal mensen dat zich eenzaam voelt is gedaald.
--

Burgers, zowel jong als oud, worden gezonder ouder.
---

Burgers worden in hun sociale en fysieke zelfredzaamheid ondersteund en versterkt.
--

Er is voor iedereen een zinvolle dag invulling, passend bij de behoeften van de burgers.
--

Burgers kunnen zich verplaatsen en zijn mobiel.
---

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Een gezonde leefstijl bij jongeren en ouderen te stimuleren, door in te zetten op preventie, stimuleren, activeren en handhaven.
- Te zorgen voor verbinding tussen organisaties zodat eenzaamheid sneller gesignaleerd wordt. Gemeente en organisaties voeren een samenhangend en integraal beleid rondom eenzaamheid, waarbij de inzet op preventie extra aandacht krijgt.
- Dagbesteding zoveel mogelijk lokaal en waar mogelijk gecombineerd aan te bieden, zonder onderscheid naar grondslag.
- De basis- en algemene voorzieningen in het sociaal domein verder in te richten en te versterken. Met als doel om de sociale en fysieke participatie van burgers in de nabije leefomgeving te versterken. Informele ondersteuning heeft hierbij de voorkeur.
- In te zetten op basismobiliteit, in aansluiting bij een initiatief vanuit de regio's in Gelderland. Insteek is dat iedere inwoner van onze regio zo zelfstandig mogelijk en tegen een redelijk tarief kan reizen met een vorm van (openbaar) vervoer. Naast het aanbieden van een vervoerssysteem wordt beoogd de eigen vervoersoplossing van burgers en hun netwerk meer te benutten.
- Het vervoer zo efficiënt en kosteneffectief mogelijk te organiseren voor burgers die hun vervoer niet zelf kunnen organiseren.
- Met Memovo afspraken te maken om de mogelijkheden en dus ook het aantal enthousiaste vrijwilligers uit te breiden. Hier dragen we als gemeente aan toe bij, zodat het beroep op formele vervoersvoorzieningen afneemt.

<b>5. Burgers, zowel jong als oud, blijven zo lang mogelijk en zo zelfstandig mogelijk thuis.</b>
---

De zelfredzaamheid en regie van burgers en gezinnen is vergroot doordat het eigen netwerk is versterkt.
---

Een toereikend voorzieningenniveau op het gebied van wonen, zorg en welzijn- en gemaksdiensten, zodat alle doelgroepen zoveel mogelijk in de wijk kunnen wonen.
---

Burgers worden ondersteund in het zo zelfstandig mogelijk doen van huishoudelijke taken.
--

Wooninitiatieven worden aangepast aan de behoeften die er in een wijk zijn.
---

Hulp en ondersteuning worden zoveel mogelijk in de thuissituatie van de burger of het gezin gegeven.
--

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- De zelfredzaamheid en eigen regie te vergroten door in te zetten op het versterken van het eigen netwerk. Dit kan zowel door informele als door formele ondersteuning gebeuren.
- De zelfredzaamheid van burgers en gezinnen te versterken door een veelzijdig en toereikend aanbod aan basisvoorzieningen te faciliteren.
- Ondersteuning te bieden door middel van domotica en thuishetchnologie.
- Het informele ondersteuningsaanbod te benutten en te versterken zodat burgers zoveel mogelijk door vrijwilligers ondersteund worden bij het doen van het huishouden, bijvoorbeeld op het gebied van schoonmaken of op het gebied van financiën.
- In de bestaande woningvoorraad actief te kijken naar mogelijkheden om deze geschikt te maken voor verschillende doelgroepen.
- Ouders en hun netwerk te versterken in hun pedagogische capaciteiten door hen in het gebruik van de positief opvoeden principes te ondersteunen.
- Te zorgen dat onderwijs zoveel mogelijk thuisnabij gevolgd kan worden.
- Aan te haken bij project Samen oud en digitaal communicatiesysteem voor kwetsbare ouderen om de sociale en medische structuur met elkaar te verbinden.
- De aanwezigheid van het CJG en team Doe'th in de wijk. Zo vangen zij signalen op en weten ze waar behoefte aan is in een wijk.

<b>6. Mantelzorgers zijn in staat hun taak te blijven uitoefenen, raken niet overbelast of uitgesloten.</b>
---

Mantelzorgers weten de weg naar respijtzorg.
--

Overbelasting van mantelzorgers wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, zowel door hun informele als formele netwerk.
---

Er raken minder mantelzorgers overbelast door goede en tijdige ondersteuning.
---

Ondersteuning van mantelzorgers is onderdeel van de reguliere ondersteuning.
--

Mantelzorgers voelen zich begrepen en gewaardeerd.
--

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- De samenwerking tussen informele en formele zorg te versterken. De mantelzorger en professional bespreken samen wat er aan ondersteuning nodig is.
- De respijtzorgvoorzieningen die aanwezig zijn in de gemeente meer onder de aandacht te brengen.
- De professionele en informele respijtzorgvoorzieningen door te ontwikkelen en waar nodig mantelzorgers ondersteunen met ondersteuning op maat.
- Een jaarlijkse blijk van waardering te geven aan mantelzorgers.

## 5. We doen het met ondersteuning

### 5.1 Uitwerking uitgangspunten

In spoor 2, we doen het met ondersteuning, komen alle uitgangspunten terug.

1. **Welbevinden van burgers op één.**
2. **Uitgaan van de kracht en verantwoordelijkheid in de samenleving.**
3. **Iedereen kan en mag meedoen.**
4. **Wederkerigheid voorop.**
5. **Advies en ondersteuning dichtbij de leefomgeving van de burger.**
6. **De vraag centraal.**
7. **Zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.**
8. **Duurzaamheid.**
9. **Vertrouwen in de samenleving.**
10. **Samenwerking waar nodig.**

#### Ondersteuning op maat en dichtbij

We zijn ons als gemeente ervan bewust dat er behoefte is aan advies of ondersteuning. Wij zien voor ons een rol weggelegd om een goede en samenhangende toegang tot advies en ondersteuning voor iedereen te organiseren, zoveel mogelijk dichtbij de leefomgeving van de burger. Of dit nu in de wijk is waar je woont, de school waar je heen gaat, de vereniging of kerk waar je bij zit. Wij willen deze (sociale) leefomgeving faciliteren om te kunnen signaleren en doorverwijzen naar de juiste ondersteuning. We willen ook zorgen voor goede en toegankelijke digitale informatie over hulp en ondersteuning.

We willen voorkomen dat problemen bij burgers escaleren. Daarom zetten we in op vroegtijdige signalering en preventie. De externe partijen in het voorveld, zoals verenigingen, kerken, onderwijs, peuterspeelzalen, welzijnswerk, hebben hierin een belangrijke rol. Door de basisvoorzieningen te versterken willen we voorkomen dat duurdere specialistische ondersteuning nodig is.

#### 1 Huishouden, 1 plan, 1 regisseur

Als burgers ondersteuning nodig hebben moet dit niet leiden tot overnemen van de regie van de burger. De vraag staat centraal en we willen dat de burger samen met de ondersteuner tot een oplossing komt. Hierbij kijken we naar het gehele huishouden vanuit de gedachte van 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur. Dit betekent een brede vraagverheldering en ondersteuning op alle leefgebieden. Hierbij gaat het om een integrale aanpak, is het duidelijk wie de ondersteunende regie pakt en zijn er korte lijnen tussen organisaties.

Maar we weten ook dat er burgers zijn die altijd of voor een langere periode ondersteuning nodig hebben. Dit kan zijn bij het opgroeien, de opvoeding, financiën, leven met een beperking of toeleiding naar (vrijwilligers) werk. Hiervoor zorgen we voor adequate ondersteuning zo kort als mogelijk, zo lang als nodig en zo gewoon als mogelijk. Deze ondersteuning bieden we zoveel als mogelijk in de directe leefomgeving aan. Hierbij schakelen we ook het sociale netwerk en de gemeenschap in. Waar nodig, bijvoorbeeld in verband met de veiligheid van kinderen, wordt er opgeschaald. Voor de meest kwetsbare burgers zorgen we voor een vangnet. Hulpverlening stopt daarbij niet bij de voordeur.

*Voorbeeld van landelijk project genoemd tijdens bijeenkomst externe partners:*

*Project de aanpakkers. Dit project richt zich op psychisch kwetsbare mensen. Aanpakkers kunnen een sticker op hun brievenbus plakken. Hiermee geven ze aan dat ze pakketjes aannemen voor buurtbewoners die het pakketje zelf niet aan kunnen nemen. Vervolgens zijn deze aanpakkers ervoor verantwoordelijk om het pakketje bij de buurtbewoner af te geven. Deze laagdrempelige vorm van meedoen zorgt voor verbinding, ontmoeting en connectie in de buurt. En voor activering van mensen met een bepaalde beperking. De doelgroep 'aanpakkers' hoeft zich niet te beperken tot psychisch kwetsbaren. Het zou ook gedaan kunnen worden door mensen met een verstandelijke beperking of mensen die bijvoorbeeld niet meer kunnen werken omdat ze afgekeurd zijn.*

## 5.2 Ambities

<b>1. Het voorveld is versterkt zodat eenvoudige ondersteuningsvragen daar opgevangen worden en afschaling snel mogelijk is.</b>
Het voorveld weet hoe zij moeten signaleren en naar wie zij kunnen verwijzen.
Er is een doorgaande lijn tussen het voorveld en het CJG/ team Doe'th.
Er is een doorgaande lijn tussen het CJG/ team Doe'th en organisaties die gespecialiseerde, individuele hulp op maat leveren.
Er is minder zware professionele hulp nodig.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Te bevorderen dat het CJG en team Doe'th blijvend afstemmen en verbinden met belangrijke partners in het voorveld, zoals kerken, sportclubs, muziekverenigingen, peuterspeelzalen.
- Niet-professionele organisaties in het voorveld<sup>9</sup> blijvend te faciliteren door deskundigheidsbevordering aan te bieden, zodat zij weten hoe zij signalen kunnen herkennen, waar ze naar toe moeten verwijzen en waar ze terecht kunnen voor informatie en advies.
- Met professionele basisvoorzieningen<sup>10</sup> (subsidie) afspraken te maken op welke wijze zij een bijdrage kunnen leveren bij het signaleren, stimuleren van eigen kracht en het netwerk, eenvoudige hulpvragen opvangen, toeleiding naar CJG en team Doe'th.
- Een verdere omslag te maken in het aanbieden van algemene en collectieve voorzieningen in plaats van individuele voorzieningen.
- Te zorgen voor een breed aanbod van algemene voorzieningen dat aansluit bij de situatie en leefomgeving van de burger. Onze taak is om dit aanbod bekend te maken en te zorgen dat er verbinding tussen de organisaties komt zodat ze elkaar versterken.

<b>2. Door te investeren in preventie en vroegtijdige signalering, wordt de zelfredzaamheid van burgers vergroot en problematiek voorkomen.</b>
Er vindt een verschuiving plaats van minder financiële middelen voor zwaardere, specialistische hulp naar meer financiële middelen voor lichte, preventieve hulp.
Beginnende problemen worden tijdig gesignaleerd en adequaat aangepakt zodat complexe, ernstige problematiek zo veel mogelijk voorkomen wordt. Er is een afname in ondersteuningsvragen die opgeschakeld moeten worden.
Kwetsbare mensen krijgen tijdig voldoende ondersteuning om arbeid, financiën, welzijn en wonen zo lang mogelijk zelfstandig te realiseren.
Het taboe rondom bepaalde problematiek, zoals armoede, is doorbroken.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- In te zetten op interventies waarbij vrijwilligers en ervaringsdeskundigen een rol spelen in de vroegtijdige ondersteuning.
- Verbinding en korte lijnen te leggen tussen het voorveld en professionals uit het CJG en team Doe'th zodat signalen doorgegeven worden en hierop adequaat wordt geanticipeerd. Zo zijn er goede afspraken met huisartsen over doorgeleiding van psychosociale ondersteuningsvragen richting het CJG en team Doe'th.
- Voorlichting te geven aan professionals om armoede tijdig te signaleren en door te verwijzen naar ondersteuning.
- Het CJG en team Doe'th bieden op preventie gerichte ondersteuning van jeugd, gezin en/of volwassene. Hierbij wordt ingezet op het versterken van de zelfredzaamheid en het welbevinden. Waar nodig leiden ze door naar zwaardere hulp op maat.

<sup>9</sup> Kerken, (sport) verenigingen, sleutelfiguren, wijkcomités etc.

<sup>10</sup> Welzijnswerk, Kinderopvang, Onderwijs, huisartsen, CJG, team Doe'th, woningbouwvereniging etc.

<b>3. Voor burgers en gezinnen is er adequate integrale ondersteuning op maat.</b>
Er wordt gewerkt vanuit het principe 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur.
De hulp die geboden wordt, sluit aan bij de situatie en leefwereld van de burger/het gezin en laat zoveel mogelijk de regie bij de burger/het gezin.
Er zijn korte lijnen tussen organisaties zodat de ondersteuning samenhangt met elkaar en op elkaar afgestemd is.
In bijzondere gevallen is er ruimte voor afwijkende oplossingen die meer doelmatig zijn dan reguliere oplossingen.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Integrale samenwerking en afspraken te maken tussen het CJG, team Doe'th en aanbieders om continuïteit van zorg bij overgang 18- en 18+ te waarborgen.
- Afspraken te maken met zwaardere zorg (drang en dwang) en korte lijnen ten behoeve van opschalen en afschalen.
- Waar mogelijk ondersteuning groepsgericht aan te bieden, aansluitend bij de vraag.
- Het maken van afstemmingsafspraken tussen CJG en team Doe'th met hulporganisaties die buiten het gemeentelijk domein vallen.
- Het CJG en team Doe'th brengen de ondersteuningsbehoefte integraal in beeld en zorgen zo nodig voor toeleiding tot de juiste vorm(en) van ondersteuning.
- Als gemeente samen met het onderwijs een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor jeugd te creëren, gericht op: preventie, vroegsignalering, beoordeling, toewijzing en ondersteuning. Regie blijft hierbij zoveel mogelijk bij de ouders en netwerkgericht werken krijgt extra aandacht.
- Een vangnetpotje beschikbaar te stellen waar uit geput kan worden om snel, flexibel en op maat te kunnen handelen.

<b>4. Er wordt gewerkt vanuit het principe 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur.</b>
Voor alle teams is er een eenduidige wijze van werken vanuit een integrale vraagverheldering.
Het huishouden heeft 1 ondersteunende regisseur die zorgt voor afstemming en samenhang tussen de verschillende organisaties.
Vanuit de werkwijze wordt ingezet op eigen kracht en het versterken en inzetten van het sociale netwerk.
Het plan sluit aan bij de leefwereld van het huishouden, is van het huishouden zelf en wordt samen met de regisseur opgesteld.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Een integrale werkwijze te ontwikkelen tussen het CJG en team Doe'th, waarbij de regie zoveel mogelijk bij de burger/gezin blijft en de regisseur in het gezin ondersteunende regie biedt.
- De medewerkers van het CJG en team Doe'th deskundigheidsbevordering in kennis en vaardigheden aan te bieden om zich te ontwikkelen naar specialisten met een generalistische blik.
- Afspraken te maken over verantwoordelijkheden en processtappen in het sociaal domein bij multi-probleem situaties.
- Afspraken te maken met organisaties die zwaardere zorg verlenen om korte lijnen te onderhouden en vanuit 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur te kunnen werken.

<b>5. Burgers krijgen adequate ondersteuning om, zoveel mogelijk economisch en financieel te kunnen participeren.</b>
De mate van participatie van burgers wordt ondersteund en bevordert en waar mogelijk wordt doorstroom naar de arbeidsmarkt bevordert.
Kwetsbare jongeren ontvangen vroegtijdig ondersteuning om hen toe te leiden naar een voor hen geschikte plek op de arbeidsmarkt.
Door vroegtijdig beginnende schuldenproblematiek te signaleren en te werken met informele schuldhulpverlening, daalt de vraag naar professionele schuldhulpverlening en de omvang van de schuldenproblematiek.

Er wordt gewerkt vanuit een integrale klant- en werkgeversbenadering.
Lokale werkgevers zijn betrokken in de deelname aan arbeidsmatige activiteiten van kwetsbare burgers.
Jongeren starten hun loopbaan met een startkwalificatie.
Het aantal huishoudens dat in armoede leeft is verminderd.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Een mix aan instrumenten en middelen in te zetten om burgers te activeren richting (on)betaald werk, afgestemd op de vraag en mogelijkheden van de burger.
- Samen met de gemeenten Nunspeet, Putten en Sociale Dienst Veluwerand te werken aan een effectieve vorm van werkgeversbenadering. Uitgangspunt is één integrale werkgeversbenadering voor alle doelgroepen met een directe lijn naar de ontwikkelingen in de arbeidsmarktregio Stedenvierkant.
- Te investeren in relaties met werkgevers door inzet van jobfinders / jobcoaches. Ambitie is het plaatsen van mensen in een zo regulier mogelijke werkomgeving.
- Voor burgers die naar verwachting niet in het reguliere bedrijf mee kunnen doen, een vorm van beschut werken te organiseren die past bij de burger in kwestie en waarbij hij zo volledig mogelijk kan meedoen in de maatschappij.
- Schuldhelpverleningstrajecten op maat aan te bieden, waarbij de zelfredzaamheid van de burger wordt versterkt en toe gewerkt wordt naar een structurele oplossing van de schuldenproblematiek. De inzet van preventieve ondersteuning met behulp van vrijwilligers en ervaringsdeskundigen wordt versterkt.
- Integrale ondersteuning te bieden aan kwetsbare jongeren die dreigen uit te vallen of al uitgevallen zijn, zoals voortijdig schoolverlaters of thuiszitters. Zo moet een soepele overgang voor de jongeren gefaciliteerd worden van (speciaal) basisonderwijs naar (speciaal) voortgezet onderwijs, en (speciaal) voortgezet onderwijs naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt. Belangrijk is dat hierbij aangesloten wordt bij de mogelijkheden van de jongere en zijn netwerk.

<b>6. Er is een adequaat vangnet voor de meest kwetsbare burgers.</b>
Er is een effectief aanbod aan bemoediging waarbij de insteek is om vroegtijdig in te grijpen.
Voor hen die niet zelfstandig kunnen wonen, is een gevarieerd aanbod van beschermd wonen.
Huiselijk geweld wordt vroegtijdig gesignaleerd, er wordt snel en effectief gehandeld en gezorgd voor een passende ondersteuning.

Dit willen we bereiken door bijvoorbeeld:

- Het maatschappelijk zorgbeleid stimuleert het herstel van de maatschappelijke aansluiting door een hulpaanbod waarbij de doelgroep zo gewoon mogelijk kan deelnemen aan het maatschappelijk leven.
- Deelname aan dagbestedingsactiviteiten zoveel mogelijk plaats te laten vinden in de gemeenschap. Er wordt gekeken naar samenwerking met lokale organisaties en verenigingen.
- Voorzieningen aan te bieden (op basis van de door de centrumgemeente Zwolle gerealiseerde voorzieningen) voor opvang en bescherming aan de meest kwetsbaren. Doel is hen zo snel als mogelijk en gewenst weer mogelijkheden te bieden zich op eigen kracht weer te handhaven in de samenleving. Na stabilisatie, het bieden van veiligheid en ondersteuning is dan ook participatie en uitstroom, waar mogelijk, ons doel. Hierbij gaat het om:
- Met de externe partners te zorgen voor een vloeiende overgang van beschermd wonen van 18- naar 18+.
- Bij huiselijk geweld in te zetten op preventie, vroegtijdige signalering, ondersteuning op maat en een integrale aanpak tussen organisaties. Waar nodig, zorgen we voor een passende opvang.



## 6. Effecten en resultaten

Om te kunnen zien in hoeverre bovenstaande ambities worden behaald, is het van belang om een aantal ontwikkelingen in cijfers te kunnen uitdrukken. Binnen het sociaal domein worden verschillende (jaarlijks) terugkerende onderzoeken uitgevoerd om ontwikkelingen rondom welbevinden, zelfredzaamheid, zorg en ondersteuning van burgers te monitoren. Daarnaast zijn de beleidsterreinen wettelijk verplicht om jaarlijks een aantal gegevens te meten. Daarom verzamelt de gemeente Elburg zelf ook gegevens over uiteenlopende zaken, zoals het aantal verstrekte bijstandsuitkeringen of het aantal meldingen bij meldpunt Veilig Thuis. In de komende tijd zal sociaal domein breed inzichtelijk worden gemaakt welke gegevens we jaarlijks meten en hoe we deze gegevens kunnen gebruiken om te volgen in hoeverre de ambities opgesteld in dit plan worden gehaald. Op dit moment is er nog niet voor elk onderdeel uit het plan een passende indicator met een aansluitend meetinstrument. In het tweede kwartaal van 2016 zullen we met een totaal overzicht komen van de gegevens die reeds in het sociaal domein in kaart gebracht worden. Aansluitend daarop zullen we een plan presenteren over de wijze waarop we de voortgang van onze ambities in kaart brengen.

Hieronder wordt een idee gegeven van een aantal meetinstrumenten die momenteel wordt ingezet. Daarna wordt in een tabel getoond hoe de gegevens die reeds verzameld worden, gebruikt kunnen worden om de vordering van de ambities in kaart te brengen.

- **Jeugd:** het Nederlands Jeugdinstituut heeft een set prestatie-indicatoren opgesteld om de prestaties te meten die jeugdzorginstellingen behalen. Tevens zijn op regionaal niveau indicatoren opgesteld voor het CJG. Deze beide indicatorensets staan echter nog in de kinderschoenen en het gebruik ervan moet nog beter geïntegreerd worden.  
Op regionaal niveau vindt er monitoring van zorggebruik onder jongeren plaats via het bureau Initiate. Daarnaast is er het landelijke onderzoek Emovo. Dit onderzoek is van de GGD en betreft een gezondheidsonderzoek onder middelbare scholieren.
- **Wmo:** in opdracht van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu worden regelmatig volksgezondheidsonderzoeken uitgevoerd in de gemeente Elburg. Er worden gemeentelijke profielen opgesteld waarin wordt getoond hoe de gemeente Elburg bijvoorbeeld scoort op de bereikbaarheid van zorg ten opzichte van de regio of hoe de gevoelens van eenzaamheid zich verhouden ten opzichte van de regio.  
Vanaf 2016 worden gegevens over het sociaal domein gemeten door middel van de Gemeentelijke monitor Sociaal Domein. Via deze monitor worden allerlei gegevens verzameld over bijvoorbeeld verstrekte maatwerkvoorzieningen.
- **Participatie:** de gemeente dient jaarlijks gegevens aan te leveren aan het Centraal Bureau voor de Statistiek over trajecten rondom werk en inkomen. Dit zijn bijvoorbeeld cijfers over hoeveel mensen een bepaalde uitkering hebben in een bepaald jaar en hoeveel mensen een baan hebben. Daarnaast voert het bedrijf Langhenkel jaarlijks een benchmark debiteuren uit bij de gemeenten in de regio.

<b>Indicator</b>	<b>Instrument</b>
Er zijn meer initiatieven vanuit burgers zelf.	Aantal subsidie-aanvragen ingediend door en verstrekt aan initiatieven vanuit burgers (geeft slechts een indicatie aangezien er ook initiatieven zijn waarvoor geen subsidie-aanvraag wordt gedaan).
Er wordt meer gebruik gemaakt van informele ondersteuning.	Aantal actieve vrijwilligers in vrijwilligersbestand Stichting Wiel (slechts een indicatie aangezien er ook vrijwilligers zijn die niet voorkomen in het vrijwilligersbestand van Stichting Wiel).
Het aantal jongeren dat vrijwilligerswerk doet, is toegenomen.	Emovo-onderzoek, DDG Jeugdmonitor
Het beroep op zwaardere individuele ondersteuning neemt af.	Gemeentelijke monitor Sociaal Domein: - Totaal aantal verstrekte maatwerkarrangementen.
Het beroep op individuele ondersteuning bij Wmo-gerelateerde vragen neemt af.	Gemeentelijke monitor Sociaal Domein: - Versterkte maatwerkarrangementen Wmo uitgesplitst per type.

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Versterkte hulpmiddelen Wmo uitgesplitst per soort hulpmiddel.</li> </ul>
Het beroep op individuele voorzieningen jeugd neemt af.	Gemeentelijke monitor Sociaal Domein: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Totaal aantal verstrekte individuele voorzieningen jeugd uitgesplitst per type.</li> </ul>
Het beroep op voorzieningen uit participatiewet neemt af.	Gemeentelijke monitor Sociaal Domein: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Totaal aantal verstrekte voorzieningen Participatiewet uitgesplitst per type.</li> </ul>
Het gebruik van specialistische zorg onder jongeren is afgenomen.	Regionale monitor zorggebruik jongeren via Initiate: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Mate van zorggebruik, uitgesplitst per type.</li> </ul>
Het aantal huisuitzettingen is verminderd.	Gemeentelijke administratie: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal huisuitzettingen.</li> </ul>
Het aantal huishoudens met een gemeentelijke uitkering voor levensonderhoud, is verminderd.	Gegevens uit: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gemeentelijke administratie Sociale Zaken</li> <li>- Centraal Bureau van de Statistiek</li> <li>- Minimascan Stimulansz</li> </ul>
Het aantal mensen dat zich eenzaam voelt, is gedaald.	Gezondheidsmonitor Volwassenen: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal mensen dat zich eenzaam voelt, uitgesplitst in de mate van eenzaamheid.</li> </ul>

## 7. Financiële paragraaf

Afgesproken is dat de extra taken in het sociaal domein (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) worden uitgevoerd met de daarvoor toegekende rijksbudgetten. Formeel worden de middelen voor alle 3 decentralisaties middels één integratie-uitkering Sociaal Domein aan de gemeenten uitgekeerd. Vooralsnog blijft het mogelijk de bedragen voor de 3 taken te splitsen naar deelbudgetten waardoor deze als 3 afzonderlijke beleidsvelden in de gemeentebegroting worden opgenomen en verantwoord.

Alle toekomstige kortingen/bezuinigingen op het sociaal domein worden in de meerjarenbegroting budgettair neutraal verwerkt. De overheveling van de rijksmiddelen gaan immers met efficiencykortingen gepaard. Het is daarmee voor de gemeente de komende jaren een flinke uitdaging om de taken binnen het sociaal domein goed uit te voeren binnen de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten.

Ter opvang van financiële tegenvallers is er in 2015 een reserve sociaal domein gevormd uit saldi van de reserves WMO, participatie, uitkeringen en minimabeleid. Door het instellen van deze reserve kunnen voor- en nadelen op het brede terrein van het sociaal domein met elkaar 'verrekend' worden. Het relatief nieuwe onderdeel jeugdhulp binnen dit sociaal domein heeft daarmee eveneens een buffer beschikbaar om eventuele nadelen op te vangen. Op deze wijze kan gevolg worden gegeven aan de wens om de gelden die beschikbaar zijn voor het sociaal domein ook voor dit doel beschikbaar te houden inclusief reeds gevormde reserves en toekomstige overschotten. De reserve heeft op dit moment een saldo van ca. € 3 miljoen waardoor eventuele tekorten binnen het sociaal domein voorlopig kunnen worden opgelost.

## Bijlage 1: Samenvatting beleidsnota's transities

Er zijn al verschillende beleidsnota's opgesteld ten aanzien van de Wmo, jeugdzorg en participatie. Een korte samenvatting hiervan is in deze bijlage opgenomen.

### 1.1 Wmo

#### **Kadernota 'Begeleiding onder de Wmo (Regio Noord-Veluwe en Zeewolde)**

Korte weergave van de uitgangspunten Kadernota "Begeleiding onder de Wmo" (Regio Noord-Veluwe en Zeewolde), vastgesteld dd. 28-03-2012:

- De invulling van de begeleiding zo veel mogelijk lokaal en als het meerwaarde biedt dan regionaal oppakken.
- Het gehele proces ter voorbereiding van de transitie vindt plaats in overleg met betrokken burgers en onze lokale en regionale partners, waarin cliëntondersteuning en welzijn nadrukkelijk aanwezig zijn.
- Het huidige beleid stevent af op meer interventies op arbeidsmatige inzet van mensen met beperkingen en betekent dat we nieuwe initiatieven inzetten.
- We zetten in op een maatschappij waarin we plek hebben voor iedereen. De omslag in denken, waardoor meer acceptatie ontstaat, betreft de eigenlijke transformatie.
- Het meedoen vorm geven door het helpen doen om te zetten naar zelf doen en samen doen, betekent dat we meer uitgaan van de eigen zelfredzaamheid en kracht van de burgers en inzet van het sociale netwerk.
- De oplossing moet op maat zijn voor die persoon die hulp heeft.
- De toegang tot de ondersteuning vereist eenvoud en directe nabijheid, waarachter een deskundig team staat met ieders eigen expertise.
- De oude wetgeving en schottenrealiteit, werpen we van ons af. Integraal werken met elkaar staat ons voor ogen. De transitie van de begeleiding, jeugdzorg en de participatie wetgeving bieden ons kansen om dit te realiseren.

#### **Beleidsplan begeleiding Wmo gemeente Elburg**

Met deze notitie hebben we aangegeven met welke nieuwe accenten we de nieuwe taken willen invullen en welke werkwijze we daarbij willen hanteren. Daarbij bouwen we voort op de ervaringen met de kanteling van de Wmo en andere initiatieven om te komen tot een meer toekomstbestendige invulling van maatschappelijke ondersteuning. In aanleg zien we goede mogelijkheden om op een verantwoorde manier invulling te geven aan de insteek van de rijksoverheid:

- het verbeteren van de kwaliteit van ondersteuning en zorg;
- het vergroten van de betrokkenheid in de samenleving (meer voor elkaar zorgen) en
- de financiële houdbaarheid van ondersteuning.

Innovatie zien we in de volgende punten:

- Hoogwaardige toegang
- Preventie
- Versterken maatschappelijke inzet
- Integraal werken
- Naar meer algemeen en collectief
- Technische 'innovatie'
- Administratieve vereenvoudiging

#### **Addendum beleidsplan Wmo 2015**

Kijkend naar wat al in beleidsplan Wmo en in het beleidsplan Transitie Begeleiding Wmo is vastgelegd komen we tot de conclusie dat in dit addendum de beleidsmatige insteek ten aanzien van de volgende onderwerpen besproken moet worden.

- Beschermd wonen
- 24 uren bereikbaarheid
- Visie op cliëntondersteuning
- Visie op mantelzorgwaardering en -ondersteuning
- Aandacht voor mentorschap.
- Overgang 18- naar 18 plus

Het spreekt voor zich dat bij de invulling van het Wmo beleidsplan 2016-2018 opnieuw gekeken zal worden naar de invulling van deze taakvelden.

In de notitie wordt ook aandacht geschonken aan privacybescherming.

## 1.2 Jeugd

### **Beleidskader jeugdzorg Noord-Veluwe 2015-2018**

#### **De regionale ambitie**

Het is de ambitie van de gemeenten een continuüm van 'Ondersteuning van Jeugd' te creëren, dat zich uitstrekt van basisvoorzieningen voor iedereen tot zware specialistische hulpverlening voor een kleine groep met ernstige problematiek of intensieve zorgbehoefte. Dat doen we niet op de huidige manier, maar door anders te werken en het werk anders in te richten.

#### **Resultaten**

We leggen een grote nadruk op 'anders werken en anders organiseren'. Zowel in de basisvoorzieningen, maar ook in de toegang tot hulp. Voor de inwoners, maar ook voor de gemeente valt grote winst is te behalen door het aan de basis beter te organiseren, met een lagere overhead, een grotere professionele handelingsruimte, zonder belemmerende financiële en organisatorische kaders.

Dit betekent dat dat we resultaten willen zien in:

- Een verhoging van het aantal jeugdigen die met een beetje hulp voldoende zelfredzaam zijn.
- Eenduidige en praktische afstemming met andere (lokale) toeleiders naar jeugdhulp.
- Verlaging van de toestroom naar duurdere zorg door:
  - Afname van het aantal justitiële maatregelen.
  - Extramuraliseren van de begeleiding LVB.
  - Afname van de instroom in jGGZ.
  - Meer ambulante begeleiding en minder residentiele opvang.

#### **Maatschappelijke effecten**

Daartoe is nodig dat alle deelnemers hun ervaringen en opvattingen met elkaar delen, elkaar leren begrijpen en hieruit een gezamenlijke sluitende pedagogische aanpak realiseren.

Dat betekent dat:

- de gemeenschap makkelijker signalen oppakt en opener kan communiceren over vragen en dilemma's;
- de gemeenschap krachtiger wordt in het zelf oplossen;
- het aantal gezinnen met complexe hulpverleningsvraagstukken afneemt;
- de opvoed- en opgroei-kracht in gezinnen toe zal nemen;
- kwetsbare gezinnen directer worden geholpen in hun eigen sociale context;
- jeugdigen gezond en veilig opgroeien
- de druk op de zorgvoorzieningen op termijn af zal nemen.

### **Preventief jeugdbeleid gemeente Elburg 2015-2018**

Elburg heeft samen met de andere RNV-gemeenten de verantwoordelijkheid opgepakt en een gezamenlijke visie en uitgangspunten geformuleerd in de nota Positief jeugdbeleid. Positief jeugdbeleid bestrijkt hierbij het hele continuüm van preventief beleid tot en met jeugdzorg en jeugdbescherming.

#### **Visie Regio Noord Veluwe**

- *Kinderen horen thuis*  
De meest natuurlijke omgeving voor kinderen is het gezin en de gezinssituatie. Daar horen zij thuis. Het beleid zal voor een belangrijk deel gericht moeten zijn op het in balans houden van de draagkracht en de draaglast binnen de gezinnen.
- *Ga altijd uit van mogelijkheden*  
De potentie van mensen, gezinnen en wijken is vaak groter dan we aanvankelijk denken. Deze potentiële mogelijkheden vormen de kerneigenschap van zelfredzaamheid en versterken het gezinssysteem. Het prikkelen van die eigen kracht van het kind en de ouders/opvoeders en het stimuleren van de sociale draagkracht (netwerken) vormen hierin belangrijke elementen.
- *Zet in op eigen kracht en verantwoordelijkheid*

Het oplossen van problemen vormt een onderdeel van het leerproces. Kinderen en gezinnen zijn daarom de eigenaar van het eigen probleem, maar zijn tevens de eigenaar van de eigen oplossing. Zij dragen die eigen verantwoordelijkheid en zullen daarop worden aangesproken.

- *Opvoeden doen we allemaal*  
Ouders/opvoeders hebben als eerste de verantwoordelijkheid voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Medeverantwoordelijkheid is te vinden in de bredere omgeving (wijk, school, kinderopvang, vereniging), waardoor de omgeving ook een duidelijke pedagogische en sociale context krijgt.
- *Hanteer de basisprincipes van Positief Opvoeden*  
In de gezinnen, de verenigingen, het jeugdwerk, de voorschoolse voorzieningen, het onderwijs, de zorginstellingen, het CJG, de sport en de buurt worden dezelfde principes m.b.t. ondersteuning in de opvoeding gehanteerd:
  - Veilige en stimulerende omgeving bieden
  - Laten leren door positieve ondersteuning

### **Lokaal**

Het nieuwe preventief jeugdbeleid voor de periode 2014-2019 past bij Elburg, bij transitie en transformatie, bij de nieuwe rol en verantwoordelijkheden van de gemeente:

- We gaan uit van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en het sociale netwerk om hen heen;
- We gaan meer ont-zorgen en normaliseren;
- We ondersteunen en stimuleren burgers om meer zelf te doen en meer samen te werken met organisaties. Ook samenwerking tussen organisaties hoort daar bij;
- We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het versterken van een krachtige lokale gemeenschap.

De risico- en beschermende factoren waar we ons in ons jeugdbeleid op richten zijn:

- *Gezonde opvattingen en normen (beschermende factor)*
- *Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid binnen gezin, in de wijk (beschermende factor)*
- *Sociale vaardigheden (beschermende factor)*
- *Vroeg begin van probleemgedrag (risico factor)*
- *Problemen gezinsmanagement (risico factor)*

### 1.3 Participatie

#### **Beleidskader participatiewet Elburg 2015-2017**

##### **Visie**

We doen primair een beroep op zelfredzaamheid van de burgers. Dit betekent dat wij verwachten dat zij zelf verantwoordelijkheid nemen in het proces van activering en re-integratie en hier waar mogelijk ook hun eigen netwerk inschakelen. Daarnaast kunnen zij gebruik maken van algemene voorzieningen die beschikbaar zijn om de weg naar werk weer te vinden: denk hierbij aan bijvoorbeeld digitale voorzieningen (vacaturesites, sociale media etc.) of uitzendbureaus.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat een deel van de doelgroep van de Participatiewet onvoldoende zelfredzaam is om op eigen kracht weer een passende plek op de arbeidsmarkt te vinden. Deze groep bieden wij gerichte, en waar nodig gespecialiseerde, ondersteuning.

Gezien het sociale en financiële belang van de Participatiewet zien we de noodzaak om sterke regie te voeren op de uitvoeringsactiviteiten. Een kwalitatief goede dienstverlening voor de burger staat voorop. Het uitgangspunt van de Participatiewet is dat zoveel mogelijk burgers in een zo regulier mogelijke omgeving moeten werken. Dit uitgangspunt staat voorop in de dienstverlening. Structuur is hieraan ondergeschikt. In onze visie biedt de invoering van de Participatiewet een uitgelezen mogelijkheid om te werken aan een toekomstbestendige dienstverlening. Dit kan zeker leiden tot structuurwijzigingen. Dit betekent echter niet dat we voorbijgaan aan de bestaande structuren; hetgeen hierin effectief is kan in stand blijven. Er is veel opgebouwd aan kennis, ervaring en netwerk dat gebruikt kan worden om de huidige en toekomstige doelgroep goed te bedienen. Tegelijkertijd past niet alles vanuit de huidige situatie in het toekomstbeeld en zullen ook nieuwe vormen van dienstverlening ontwikkeld moeten worden.

De gemeente Elburg zoekt bij de voorbereiding op- en uitvoering van de Participatiewet nadrukkelijk de verbinding met andere decentralisaties in het Sociale domein. Concrete gezamenlijke thema's zijn bijvoorbeeld de vereenvoudiging van de toegang in het Sociaal domein (één gezin, één plan, één regisseur) en het organiseren van voorzieningen voor beschermt werk / dagbesteding.

## **Uitgangspunten**

- **Zoveel mogelijk burgers een passende werkplek.** We onderschrijven de Ambitie van de wet (zoveel mogelijk burgers aan het werk in een zo regulier mogelijke werkomgeving) en gaan hier actief mee aan de slag.
- **Samenwerking met werkgevers.** *We investeren actief in samenwerking met werkgevers en nemen waar mogelijk drempels bij werkgevers weg. We gaan hierbij uit van mogelijkheden en niet van beperkingen.*
- **Bemiddeling vanuit één organisatie.** We werken toe naar één publieke werkgeversbenadering, gekoppeld aan de schaal van de arbeidsmarktregio's. Lokale werkgeversbenadering is van cruciaal belang, regionale samenwerking is aanvullend.
- **Compensatie van lagere verdien capaciteit.** We zetten de beschikbare instrumenten optimaal in om burgers in een zo regulier mogelijke werkomgeving te plaatsen. Loonkostensubsidie is hierin een cruciaal middel.
- **Meer plaatsingsmogelijkheden creëren.** We verwachten van burgers met een uitkering een tegenprestatie en geven hier op basis van maatwerk uitvoering aan. We zorgen voor voldoende mogelijkheden om te kunnen participeren.
- **Versterken van de uitvoering.** Zoals uit de prognoses blijkt zal de omvang van de doelgroep uitkeringsgerechtigden sterk toenemen. Daarnaast neemt ook de complexiteit van de doelgroep toe. We zullen de uitvoering hier waar nodig op aanpassen. Dit kan door het aangaan van samenwerkingsverbanden, door inkoop van diensten / middelen, bijscholen van eigen medewerkers of aantrekken van deskundigheid. Naast inzet op activering van doelgroepen zetten we ook sterk in op handhaving.